

Poštna plačana v gotovini

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotič. organizacije

Časopis prejema jo le člani strok. organizacij, ki so priložne strok. komisiji za Slovenijo. In sicer brezplačno

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

V organizaciji je moč,
kolikor moči — toliko pravice

— Izhaja 25 v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Leto XXVI

V Ljubljani, dne 25. decembra 1939

Štev. 12

V Novo leto

V par dneh si bomo, sodrugi in sodružice, med seboj segali v roke in zaželeli srečno in veselo Novo leto. Pri tem se bomo spomnili dogodkov v preteklem letu, ki je ravnokar za nami.

Bogato je bilo preteklo leto na dogodkih in trdo na preizkušnjah, ki jih je moral prestat naš pokret, da dokaže svojo polnoletnost. Že takoj spočetka leta so imele naše strokovne organizacije polne roke dela, da mobilizirajo delavske množice zopet k strokovnemu delu, to je tistemu delu, ki navidezno niti ni važno in se suče okoli vprašanj, ki ne povzročajo kakega posebnega zanosa in ne vzbujajo pozornosti, po velikih podvigih. To je bila tista doba po lanskim enajsto decembarskih volitvah, med katerimi so stopile strokovne organizacije v ozadje, da dobe prvo besedo politične stranke, ki predstavljajo delavce kot državljane.

Komaj je bil vpostavljen z delavskimi množicami redni kontakt, smo pa doživeli nov dogodek, ki se je globoko zarisal v smer naših strokovnih organizacij — sprememba pri delavskih zbornicah. Vsi naši čitatelji se bodo še spomnili, v kakem vzdušju so se odigravale vse te stvari. Še pred tem dogodkom je nastopilo vprašanje volitev obratnih zaupnikov, ki bi se bile morale, kakor vsako leto, vršiti v januarju, pa so bile preložene na februar, potem zopet na maj in končno so se izvršile v avgustu.

Opis te dobe bi ne bil popoln, če bi ne omenili prizadevanje bivšega predsednika vlade Stojadinovića, da se strokovne organizacije sploh razpuste.

Vsa ta igra je bila preračunana na moralni razkroj duhov v naših strokovnih organizacijah. Če namen ni bil dosežen, je podan najsijajnejši dokaz, da delavske strokovne organizacije niso slučajna združenja delavcev na nekili abstraktnih idejah, temveč živ instrument njihove samoohrane. Naj bodo tisti kratkovidni ljudje, ki so želeli razpust strokovnih organizacij hvaležni usodi, da se to ni zgodilo. Danes go-

tovo vidijo, kaka ogromna nesreča bi nastala za vse naše javno življenje, če bi se bile te visoko konstruktivne sile potopile v podzemlje in se prevrgle v najbolj destruktiven element, ki ga je kdaj poznala zgodovina slovenskega ljudstva. Bila bi to ogromna nesreča za delavce same, toda nesreča bi bila tem večja za vse slovensko javno življenje, ki teh pozitivnih sil ne more pogrešati, če noče zapasti v brezkončen razkroj in anarhijo.

Če so strokovne organizacije vso to dobo tako sijajno prestale in s toliko preciznostjo odbijale napad za napadom, potem lahko rečejo, da so v letu 1939 dokazale, da je delavstvo Slovenije polnoletno in da si prisvaja pravico kot samoupraven del slovenske skupnosti v vzajemnem delu z drugimi delovnimi stanovi krojiti samo svojo usodo. Na tem dejstvu tudi kake novi poskusi v takih smereh ne bodo nič spremenili.

Sredi te razburkane dobe in ravno v tem najbolj razgibanem letu se pa še z veseljem spomnimo dogodka, ki je srečno zaključil dolgo dobo naše notranje duhovne krize. Pri tem mislimo na proslavo 40 letnice trboveljske organizacije rudarjev, kjer smo prvič skoro po 20 letih zopet sodružno nastopili in z vzajemnim prizadevanjem našli platformo edinstva naših strokovnih organizacij. Skoraj 20 let je trajala kriza prilagodevanja delovanja strokovnih organizacij novim razmeram.

Vsi naši čitatelji se bodo spominjali še tiste žalostne dobe, ko tudi strokovnim organizacijam ni bila prizanešana kriza, ki je nastala v delavskem pokretu po vsem svetu. Kriza je imela sicer politično obilježje, toda tudi strokovnim organizacijam ni mogoče postaviti tako visokega plotu, da bi taka duhovna razračunavanja ne razkrajala njihovih vrst. Problem je bil v tem, da so se oni člani, ki so se že v predvojni dobi udeleževali v strokovnem gibanju, prepočasi prilagodevali iz temelja spremenjenim razmeram v povojni dobi, na drugi strani so pa oni sodrugi, ki niso bili obteženi s staro tradicijo,

vse preveč furjasto zahtevali, da se ima to zgoditi kar čez noč. Bodimo odkritosrčni, samokritika je potrebna!

Mnoge te nove sile, katerim nočemo odrekati najidealnejših stremljenj, niso dovoljno vpoštevale dejstva, da stara tradicija nima samo slabih strani, češ, da je coklja k hitremu razvoju strokovnih organizacij. Stara tradicija, če se enkrat vživi v nove razmere in prilagodi svoje delovanje novim potrebam, bo šele tem novim silam pokazala, kakšne prednosti hrani v svoji izklesani disciplini in svoji nepopisni požrtvovalnosti in zvestobi do stvari.

Problem bi bil v tem: združiti prednosti starega elementa z ognjem mladine, ker šele ta združitev ustvarja sintezo moči in napredka. Naj bodo vsi stari in mladi uverjeni, da so sodelovali pri velikem delu, ko smo v Trbovljah s skupnimi močmi proglasili dolgo iskano sintezo, ki je izražena v kratki paroli:

Sodobnost duha — organizacijska kontinuiteta!

Z zadoščanjem lahko rečemo, da v Sloveniji nismo bili zadnji, ki smo vpostavili organizacijsko in duhovno edinstvo strokovnih organizacij, ki je sprejemljivo tudi za vse politične frakcije, ki verujejo v moč svojega programa. Kajti strokovne organizacije so vzele na sebe iskreno in pošteno nalogo, da bo njih delo res samo strokovno, da ne bodo preprečevale svojemu članstvu, da se izven njihovih ustanov in priredb udeležuje v tisti politični stranki, ki jih je duhovno prepričala o vrednosti svojega programa in dela. Strokovne organizacije se danes zavedajo, da so one instrument delavskega razreda, ne posameznih strank. Da so akumulator proletarskih sil. Zavedajo se, da predstavljajo one silo delavskega razreda, zavedajo se pa tudi, da predstavlja prava proletarska politična stranka možgane delavskega razreda. Delokrog je torej razmejen, duhovno udeleževanje nikomur onemogočeno in vzroki za krizo odstranjeni!

V takem stanju in ob lojalni podpori vseh faktorjev delavskega razreda, kar posebej podčrtavamo, prevzemajo na-

Med demokracijo in demokracijo je razlika!

O demokraciji se v zadnjih časih mnogo govori in mnogo piše. Pravijo, da bo na svetu vse dobro, nobenih brezposelnih, nobene revščine ne bo več, ko bo zavladovala demokracija. Celo v sedanji vojni, kakor trdijo, gre le za obrambo demokracije. Če se radi demokracije, kakor nekateri trdijo, pretepajo milijoni ljudi, ki jim je mirno in udobno življenje brez dvoma mnogo ljubše, kot poleganje po strelskih jarkih in klanje drugih, ravnotako po miru in udobnosti hrepenečih ljudi, je demokracija brez dvoma zelo važna in pomembna stvar. Toda kljub temu, da je, prav posebno za delovno ljudstvo, demokracija življenjske važnosti, je zelo, zelo malo ljudi, ki bi si znali, in to pravilno odgovoriti na vprašanje: »Kaj pa je pravzaprav demokracija?«

Skoraj vsak bi v zadregi malo menal, nato pa izjecljal: »No ja, demokracija, to so svobodne, tajne in poročne volitve, svoboda tiska, zborovanja in združevanja itd.« In res velika večina ljudi te zunanje znake demokracije smatra za bistvo demokracije. Sicer drži, da mora v vsaki demokratično urejeni državi veljati n. pr. svoboda tiska, ni pa še s tem rečeno, da je tudi vsaka država s svobodnim tiskom res demokratična država. Mnogo bližje pridemo bistvu demokracije že z analiziranjem besede same. Beseda je grška in je sestavljena iz besed demos, t. j. ljudstvo in kratein, t. j. vladati. **Torej demokracija je vlada ljudstva.** Ljudstvo, delovno ljudstvo je torej tisto, ki si v res demokratično urejeni državi samo kroji svojo usodo. Ono si svobodno izbira zastopnike v vladi in določa obliko vladavine, si samo kroji zakone in določa smer vsej politiki — zunanji in notranji — svoje države. Jasno je, da ljudstvo v deželi, kjer vlada demokracija v pravem pomenu besede, kjer vlada ljudska demokracija, voli take zastopnike in tako vlado, ki skrbe za tak socialni, gospodarski in kulturni razvoj, ki nudi koristi vsemu ljudstvu, ne le redkim izbrancem.

Če gledamo na demokracijo s tega stališča, nam bo takoj jasen marsikak

še strokovne organizacije na sebe nalogo združiti vse proletarske sile v tovarnah, rudnikih in pisarnah, jih disciplinirati in usposobiti za gradnjo boljšega, lepšega in srečnejšega življenja delovnega ljudstva.

S to zavestjo se poslavljamo od starega leta, ki nam je prineslo mnogo preizkušenj in borb, ali prineslo tudi silo spoznanja, da smo veliki in nepremagljivi, če smo enotnega duha in v enotni organizaciji. Zato gledamo z upanjem vase na preizkušnje in napore, ki nas čakajo v novem letu 1940.

dogodek v preteklem in sedanjem političnem življenju, ki si ga do danes nismo znali razlagati. Vzemimo si za primer politiko Vel. Britanije, ki velja za zibelko in vzor zapadnoevropske demokracije, v zadnjih letih, ki je bila marsikateremu človeku nerazumljiva. Nekateri so celo sodili o njej, da je brezglava, breznačelna in nesposobna. Te sodbe se nam morajo zdeti upravičene, če se spomnimo, da si Velika Britanija postavlja danes kot cilj uničenje nacionalnega socializma, katerega pa je po drugi strani sama pomagala do oblasti, da se je spustila v vojno radi slabo opremljene nedemokratske fevdalne Poljske, dočim je dobro opremljeno, demokratično in napredno Češkoslovaško pustila na cedilu. Če pa pogledamo to politiko z našega, zavedno delavskega stališča, pa takoj vidimo, da je ta politika vse prej kot brezglava, da vlada v tej politiki kljub vsej navidezni neurejenosti določen sistem, ki mu tvorijo podlago koristi voditeljev britanskega političnega življenja in razreda, kateremu ti voditelji pripadajo. To nam je jasno pokazal angleški novinar Simon Haxey, ki je objavil sledeče podatke:

Vsa oboroževalna podjetja imajo v parlamentu dovolj ljudi, ki so akcionarji, ali celo ravnatelji teh družb. Radi tega je tudi naredba, ki prepoveduje državnim uradnikom, da bi vstopili v službo pri oboroževalni industriji le pesek v oči ljudstvu. Ravnatelj ladjedelniške družbe Camil Lerd, narodni poslanec L. S. Amery je javno izjavil, da je njegova družba zelo hvaležna britanski vladi za njen oboroževalni program, ki je družbo rešil pred bankrotom. Notranji minister v sedanji vladi John Anderson je bil do svojega vstopa v vlado član največje angleške oboroževalne industrije Nickers. Chamberlain sam je bil n. pr. ravnatelj že omenjene ladjedelniške družbe in je imel v kovinski industriji Eliot nič manj kakor 23.250 akcij. Samo pri letalskih firmah je zainteresiranih 23 konservativnih članov parlamenta, pri jeklarinah in premogokopih pa 51. Poleg oboroževanja pa so važen vir dohodkov angleških parlamentarcev tudi zavarovalne družbe, banke in trgovska podjetja. Med posebno spretnimi na tem polju je iz češke krize znani lord Runciman. Od 90 lordov, ki jih je angleška vlada predlagala v ta položaj, je 35 ravnateljev zavarovalnih družb, a 42 članov parlamenta je ravnateljev v 32 zav. družbah.

Angleško plemstvo si je znalo demokracijo, ki se je porodila v najhujših bojih delovnega ljudstva, spraviti v svojo službo. Celo v spodnjem domu, ki je namenjen ljudskim zastopnikom,

— zgornji je pridržan le lordom — je nešteto pravih aristokratov, ki posedujejo še danes velika vlepsestva in imajo delnice v največjih podjetjih. Poleg teh plemičev pa jih je še cela vrsta (okrog 200), ki so z njimi v sorodstvu in se prištevajo k aristokraciji. V današnji vladi sami je 8 aristokratov.

Zato ni čudno, če je američan Louis Brownfield izrekel o angleški demokraciji tole sodbo: »Nad Angleži vlada vedno le nekaj rodbin, ki imajo odločilni vpliv na usodo Anglije. Angleška je po Cromwellu (ki je upeljal na Angleškem republiko, op. ur.), nehala biti demokratska.«

Ravnotako ima nekaj rodbin dejansko vlado v rokah tudi v drugih tkzv. demokratičnih državah v Franciji (200 rodbin) in v Ameriki (60 rodbin).

Po tem, kar smo izvedeli, prav lahko razumemo, zakaj mora v Angliji in Franciji pasti vsaka delavska vlada, zakaj Francija 20 let po vojni ni imela bolniškega zavarovanja, zakaj je Blum, ki ga je uvedel, moral kmalu odstopiti, zakaj se danes v Franciji razpuščajo del. sindikati. Posebno lahko bomo pa razumeli, zakaj je angleška vlada do zadnjega popuščala proti ideologijam, ki so bile večini angl. parlamentarcev radi svojega socialnega jedra in ostrine proti levici zelo simpatične in zakaj si je tedaj, ko so te ideologije pričele ogražati koristi teh parlamentarcev, angleška vlada raje izbrala poljske pane kakor češke proletarce kot zaveznike v vojni, ki je rešila oboroževalno industrijo, v kateri so bili zainteresirani, pred bankrotom.

Take demokracije si delavski razred ne želi, za tako demokracijo se ne lovi. Za nas je demokracija vlada ljudstva, je vladavina, v kateri si bo ljudstvo samo krojilo življenje in si ustvarilo tako gospodarsko in socialno podlago, ki mu bo garantirala človeka vredno, svobodno življenje. Za dosego take demokracije pa je pripravljeno prenesti vsake žrtve.

Nučin.

Razpust sindikatov v Franciji

Svedski list »Ujudag« poroča, da je pariško sodišče razpustilo celo vrsto sindikatov in to: strokovne zveze cementnih delavcev, kemičnih delavcev, uslužbencev pariške pošte in telegrafa, lesnih delavcev in kovinarjev. Razen tega so razpusili še »Zvezo za pomoč otrokom« in 125 raznih sportnih organizacij, vrsto delavskih univerz in nekatere podružnice železničarske organizacije.

Vzdramimo se, dokler je čas!

Jutri bo že boljše, samo potrpeti je še treba. Ni več daleč čas ko se bodo razmere zboljšale v prilog delavstva. — Nobena organizacija več ne pomaga. Če bi ta ali oni nacionalni diktator imel tudi pri nas besedo, bi bili srečni vsi ki delajo. Stroji znižujejo mezde. Radi brezposelnosti je treba zaposlenim molčati. Počakajmo na volitve, potem bo vse drugače. Hrvati nas bodo rešili. Če se bodo drugi vojskovali, mi pa bodemo ostali nevtralni, se bo še dalo zaslužiti. Se že zboljšuje... cene stanovanjem je že zabranjeno povišati. Navijalce cen že zapirajo. Če moraš k vojakom, dobiš vse šihte plačane. Ako ti podjetnik ne plača po minimalni mezdi ali pa nadurnega dela, dobiš potem tisočake, ker lahko tožiš za tri leta z obrestmi nazaj itd, itd.

Take in enake zmotne vesti v večno tolažbo znajo širiti med delavstvo podjetniški krogi in njihovi plačanci z vidnim namenom, da se delovno ljudstvo uspava in odvrne od misli na strokovne organizacije, ki so edine v stanju, da vodijo uspešno borbo proti izmozgavanju delavstva.

Smatram za zelo važno, da delavstvo predvsem pa funkcionarji in delavski zaupniki takšne zaplotniške tolažilne vesti sistematično pobijejo z dokazi, katerih pač ne manjka, ker smo na izkušnjah, kako nas stalno varajo vsak dan najbogatejši.

No, pa poglejmo resnici v oči, kam nas bo dovedla sedanja brezbriznost v nekaterih krajih za strokovni pokret in kaj imamo že za pričakovati. Ali hočemo še nadalje molčati in čakati, da bo jutri bolje? Ako se potujoči vsede ali leže samo nekaj metrov pred ciljem, je uverjen, četudi bi bil analfabet, da bo moral vstati in korakati do cilja — če je cilj njegovo hotenje. Onim ki trde, da nobena organizacija ne more več pomagati, je treba pojasniti, da se morajo vsa živa bitja boriti za življenjski obstoj. Za obupance je izhod v samomoru, katerega pa delavstvo odklanja, ker se zaveda pravice do življenja. Čakati na diktatorske rešitelje je enako, kakor brez dela stati in čakati na plačilo od akordnega dela, ki ni bilo izvršeno. — K mnenju, da stroji znižujejo mezde, moramo dodati, da ne toliko stroji, kot lastniki strojev, od katerih pa organizacije stalno terjajo svoje pravice. Da bi radi brezposelnih morali zaposleni molčati, ne drži — nasprotno, zaposleni nosijo soodgovornost za brezposelne, ker garajo za nizko mezdo dvojno ali celo trojno storitev. Ali hočemo še nadalje varati samega sebe in čakati na razne izide političnih volitev, ko pa vemo, da so nam pred vsakimi volitvami obljubljali gradove, dali pa figo?

Ali ni najbolje, da napravimo volitve

najprej v svojih vrstah in mobiliziramo življenja zmožne delavoljne ljudi ter nadaljujemo delo strokovnih organizacij med delavstvom na terenu. Delavstvo se mora za vsako ceno odtresti zmotnih misli, da mu bo ta ali oni politični vodja pomagal ali ga celo rešil. Ni nam treba še posebej prisluhniti, pa že slišimo kakšne dobrine bomo uživali, ker smo nevtralni. Delavske žene že opazajo pri nakupu življenjskih potrebščin, četudi se izdajajo uredbe proti navijalcem cen ter se širi tolažba, da oderuhe že zapirajo. Ako bi se vodila tudi statistika neizplačanih mezd samo za vojaške vežbe, sem uverjen, da bi vsota presežala izplačane mezde. Mnogo slučajev je, da delavec po izstopu iz službe, po dolgotrajnih pravicah izvojuje zaslužek za nadurno delo, toda največ za tri leta nazaj. Kaj pa je z ostalo zasluženno mezdo one množice delavstva, ki so zaposleni desetletja? Ti si lahko beležijo nadure v svoje nove koledarje, stare pa mečejo stran, brez vsake prebitve pare dohodka in še za beležke delodajalec ne sme zaznati, če hočeš, da si vštet med zaposlene.

Na označene tolažilne fraze nisem hotel opozoriti tiste, ki jih namenoma širijo, temveč sem jih napisal v opozorilo vsem mislečim funkcionarjem in članstvu svobodnih strok. organizacij, da jih vsaj s takšnim uspehom pobijajo kakor jih nasprotniki delavstva širijo, ker so glavni strup za razvoj sindikalnega pokreta in ker se jih oprijemljejo, odnosno iste pogosto potrjujejo tudi naši delavski zaupniki.

Neprijetno je zbuhati spomine na izgubljeno imetje, vendar se moramo vpričo dejstva, da se rapidno pogrezamo, vprašati, koliko imamo še volje da zajezimo pogubonosni vai?

Ni malo število delavstva in tudi delavskih funkcionarjev, ki smatrajo, da so opravili najvažnejši posel, če pogosto zabavljajo proti kapitalistom in še to, če se da tiho na uho.

Kaj nam je torej storiti?

Dobičkazeljne podjetniške kroge poznamo in vsak delavec-ka ve, da je njihova ideja in glavni princip dobiček, katerega najenostavneje poveča s ceneno delovno močjo. Ker že poznamo nasprotnega partnerja in njegovo moč, nam pač ne preostane drugega, kakor, da iščemo veliki del krivde nad današnjimi razmerami tudi med brezbriznim delavstvom, ki je vsled splošne depresije že čisto otopelo in čaka samo na maščevanje in dan obračuna, za katerega pač točno nikdo ne zna in tudi pri določenem terminu bi bilo zelo pogrešno čakati v brezdeltu na odrešenika, kateremu nismo bili voljni pripraviti poti.

Zakrivati oči pred dejstvi je najbolj pogrešno, ker pade radi tega vsa obram-

ba še neizgubljenih pravic na nekaj odstotkov organiziranega delavstva, ogromna masa neorganiziranih pa čaka prekrizanih rok, da bi se čimpreje opojila z nezasluženo zmago in maščevanjem nad poslodavci ali komurkoli.

Brez dvoma je v sedanjih razmerah najbolj težaven posel, obubožano delavstvo strokovno organizirati, ker je že sama beseda organizacija odbijajoče predvsem radi rizika, da bo kot član preganjan in bo od svoje borne mezde moral redno prispevati za običajno članarino, ki je tudi nujno potrebna. Vendar se tudi takšne zapreke pri enotnem hotenju premagajo, saj imamo dovolj primerov, da neorganizirano delavstvo v obratih prišteji sicer tedenski prispevek, poleg tega pa trpi največjo bedo, ker gara za sramotno mezdo, tako, da je v mnogih primerih prikrajšano ne na teden ali dan, ampak na uro za en organizacijski prispevek.

Naša dolžnost nam veva, da krepimo delavsko solidarnost s strokovno organizacijo, potom katere lahko preprečimo najslabšo delavsko gospodarstvo z navidezno prihranjenimi organizacijskimi prispevki, od katerih pa je končno glavnic in obresti v delodajalčevi blagajni.

Pogled na delavske socialne razmere in naraščajočo draginjo nas sili k skupni obrambi, katero pač najuspešneje okrepiamo s kolektivnimi pogodbami, kar je trenutno glavni uspeh dela na strokovnem polju, s katerimi nam je možno prehiteti poznejše protidraginjske shode, ki bi nam v prihodnosti, potrebe in beda pa jih že kličejo.

Politika meščanskih organizacij ima pač svojo posebno moralo, s katero pa zavedno delavstvo ne more imeti nič skupnega, če hoče imeti zaslužen delež od svojega truda.

Porazen rezultat dela, vsiljivih voditeljev delavstva nam narekuje, da moramo prekinjeno delo za strokovni pokret obnoviti in ustanoviti še nove borbene postojanke, ki bodo služile za vzgled vsem obupancem in omahljivcem, ker se zavedamo, da je sedanjo duševno krizo možno ozdraviti le z enotnim delavskim pokretom.

Ne ozirajmo se na razne zapreke, posebno pri masovnem organiziranju, temveč krepko povdarimo, da je vsak sovražnik proletarijata št. 1, ki se izraža ali dela proti svobodnim strokovnim organizacijam. Delavstvo pa moramo prepričati le z našim delom, ker se v veliki večini itak zaveda, da ni nikoli tako slabo plačano, da bi podjetniku ne bilo onemogočeno še nekaj odščipniti.

Vero v strokovno organizacijo in moč proletarijata moramo ponovno zbuditi, da dokažemo našo zahtevo do življenja, kar bodo morali naši mogotci upoštevati.

Pospešena bo pot do cilja, če gredo na delo vsi — misleči. V. J., Celje.

Strokovni vestnik

Kolikor poraste draginja, za koliko se morajo zvišati plače!

Mezdna gibanja svobodnih strokovnih organizacij v zvezi z naraščajočo draginjo

Ker predlog svobodnih strokovnih organizacij, da naj bi vsa podjetja obvezno povišala mezde svojemu delavstvu v skladu z draginjo, ni prodrli, so vse v Strokovni komisiji včlanjene zveze začele po skoraj vseh svojih podružnicah akcijo za zvišanje plač.

Kovinarji se borijo za izboljšanje svojega položaja v sledečih fabrikah:

Z ozirom na naraščajočo draginjo je Oblastno tajništvo v imenu delavstva tovarne **Saturnus d. d. Moste pri Ljubljani** vložilo tozadevne zahteve ravnateljstvu imenovane tovarne za zvišanje plač delavstvu. Razprava se je vršila dne 12. decembra 1939 in je bil zaključen dodatek h kolektivni pogodbi, s katerim se zvišajo plače delavstvu in to: I. grupa 25 odst., II. grupa 15 odst., III. grupa 13 odst. in IV. grupa 10 odst., kar znaša povprečno 15,7 odst.

Nadalje so vložene zahteve za zvišanje plač sledečim tovarnam:

Tovarni Titan d. d. Kamnik 15 odst. na temeljne plače in akord. Prva razprava se je vršila dne 13. t. m., toda do sporazuma ni prišlo, ker ravnateljstvo nudi samo 5 odst. Po sestanku delavstva, ki se vrši 16. t. m., se bo razprava nadaljevala.

Tovarni Bakra Slov. Bistrica, 20 odst. na temeljne plače in akord.

Šamotni tovarni Štore, 20 odst. na temeljne plače in akord. Razprava se vrši 18. t. m.

Tovarni verig d. d. Lesce, do 5 na uro na 25 odst., od 5 na uro naprej 20 odst.

Železarni Štore, vloženi načrt kolektivne pogodbe, kateri predvideva zvišanje plač za 20 odst., plačane dopuste in še ostale ugodnosti. (Glej tudi dopis.)

Kemični tovarni Moste pri Ljubljani, do 5 din na uro 25 odst., od 5 na uro naprej pa 20 odst. Isto drži tudi za akordna dela.

Protežni tovarni v Ljubljani 25 odst.

Jeklarni grofa Jurija Thurnskega d. d. Guštanj-Ravne, 25 odst. na temeljne mezde in akord. (Glej tudi dopis!) O rezultatih pogajanj bomo še poročali.

Tudi skoraj vse podružnice **lesnih delavcev** se nahajajo v borbi:

Ljubljana, Mizarški pomočniki so stavili vsem podjetnikom spomenico za povišanje plač vsemu delavstvu za 20 odst. Predlog velja za 98 podjetij.

Maribor. Akcija za 20 odst. zvišanje plač mizarškemu delavstvu v vseh mizarških podjetjih.

Št. Vid nad Ljubljano, Podružnica je pokrenila pri podjetjih akcijo za zvišanje plač mizarškemu delavstvu za 20 odst.

Zveza je pokrenila še v ostalih podjetjih akcijo, naj se mezde radi naraščajoče draginje zvišajo za 20 odst., kar bi le delno odgovarjalo položaju. To akcijo se je podvzelo za **Borovnico, Rakek, Martinjak, Stari trg, Litijo, Duplico** (gl. tudi dopis), **Loče, Poljčane, Stražo** ter še za nekatere manjše obrate.

Splošna delavska strokovna zveza vodi borbo v sledečih podjetjih:

Papirna industrija:

V Vevčah: Vložene zahteve za povišanje plač za 18. do 25 odst. Po dveh razpravah so se mezde povišale za 10 do 12 odst. Delavstvo s tem skromnim poviškom ni zadovoljno in se zato pripravljajo na novo mezdno gibanje in ev. odpoved pogodbe. (Glej tudi dopis!)

Goričane-Medvode: kakor v Vevčah. Združene papirnice zaposlujejo okrog 700 delavcev.

V Sladkem vrhu: Tovarna papirja in lepenke. Delavstvo zahteva draginji primerno zvišanje

plač. Podjetje zaposluje okrog 350 delavcev.

Prevalje: Tovarna lepenke in lesovine. Mezdno gibanje zaključeno. Uspeh 17 odst. zvišanje plač.

Steklarska industrija

V steklarskih podjetjih **Hrastnik, Sv. Križ pri Rogški Slatini in Paračin** vložene zahteve za povišanje plač od 15 do 30 odst. Pogajanja še niso zaključena. Steklarne zaposlujejo okrog 2000 delavcev.

Keramična industrija, Liboje. Do pogajanj še ni prišlo. Delavstvo zahteva povišanje plač za toliko, kolikor je porasla draginja. Tovarna zaposluje okrog 150 delavcev.

Kemična industrija.

V **Hrastniku** delavstvo kemične tovarne zahteva povišanje na podlagi že obstoječega indeksa cen. Zaposlenih okrog 150 delavcev.

Tovarna za dušik, Ruše. Delavstvo zahteva 30 odst. zvišanje plač. Do sporazuma še ni prišlo. Podjetje zaposluje okrog 450 delavcev.

Kemična tovarna, Moste. Delavstvo zahteva 20 odst. poviška. Sporazum še ni dosežen. Zaposlenih okrog 130 delavcev.

Jugoslovanske tovarne gume v Kranju. Zahteva se 25 odst. zvišanje plač. Podjetje je na prvi razpravi ponudilo 8 odst. Do sporazuma še ni prišlo. Zaposlenih nad 400 delavcev.

Jugotani, Senvica. Po sporazumu med podružnico, podjetjem in zaupniki povišane mezde za enkrat za 50 para na uro, to je za okrog 8 odst.

Mauthner, Litija. Mezde povišalo podjetje za 10 odst. Pri razpravi dne 16. decembra so delavski zastopniki predložili zahteve za 15 odst. povišanje, o čemer se bo naknadno razpravljalo.

V **čevljarški obrti** v Ljubljani zahtevajo delavci draginji primerno zvišanje plač. Pogajanja se vrše 28. t. m.

V podjetju **barona Born v Trziču** še ni dosežen sporazum glede povišanja mezd. Delavstvo vztraja pri svoji zahtevi.

Prevalje, žagarsko podjetje Čas Franc. Delavstvo zahteva 30 odst. zvišanje mezd.

Stavbinci so o svojem boju za novo kolektivno pogodbo obirno poročali že v zadnjem »Ljudskem glasu«. 15. decembra so se na banki upravi vršila pogajanja med zastopniki delodajalskih združenj in vsemi strokovnimi organizacijami. Delavski zastopniki so predlagali, naj se plače pri vseh podjetjih povišajo za 20 odst. Delodajalci pa so pristali le na povišanje za nova dela, pa še za ta le pod pogojem, da bodo stranke in za javna dela država pristali na spremembo proračunov odgovarjajoče povišku. Ker pa podjetniki niso bili sigurni, če bodo njihovi člani sprejeli povišek, se morajo preje še med seboj posvetovati in bodo svoje sklepe pisмено sporočili delavskim organizacijam, ki vztrajajo na tem, da se povišajo mezde stavbnih delavcev za vsa dela, nova in stara za 20 odst. Izgleda, da čakajo stavbne delavce še težke borbe, ki jih pa bodo gotovo zmagovito prestali, če bodo vsi strnjeni v svoji razredni strokovni organizaciji.

Tudi krojaški pomočniki so na delu za zvišanje plač.

Vsled vedno naraščajoče draginje in že itak nizkih mezd v kolektivnih pogodbah v oblačilni stroki, je na inicijativo svojih članov sklicalo Osrednje društvo oblačilnih delavcev za Slovenijo, podružnica v Ljubljani, zborovanje vseh krojaških pomočnikov, šivilj in modistinj, dne 29. novembra t. l.

Vsled današnjega težkega gospodarskega položaja so člani uvideli potrebo po resni akciji za izboljšanje svojega zaslужka in so se tudi temu primerno v lepem številu odzvali. Glavni razgovor zborovanja je bil položaj kolektivnih pogodb in način njihovega poviška.

Soglasni sklep članstva je bil, da se plače po kolektivnih pogodbah in na njihimi za vse trdke enako dvignejo za 25 odst. ter se ta povišek z novo kolektivno pogodbo potrdi. Za šivilje in modistinje, ki nimajo kolektivnih pogodb, pač pa se na njihove plače nanaša uredba o minimalnih mezdah, je bil stavljen predlog, da se dvignejo plače za 25 odst. nad mezdo minimalne uredbe in nad plače, ki so že nad mezdo po uredbi o minimalnih mezdah.

Navzoči zborovalci in zborovalke so bili trdno odločeni, priboriti si te svoje sklepe in predloge.

Krojaški mojstri in mojstrice pa so vse zahteve odbili z motivacijo, da cene v gostilnah in menzah niso nič narasle. Predlagali so pa, naj se delovni čas podaljša na 10 ur dnevno. — Še pred prazniki je pričakovati protestne stavke.

Tudi **pekovski pomočniki** so v Ljubljani, Celju in Mariboru stavili zahteve, naj se plače zvišajo za 20 odst.

O borbi **monopolcev** za nov pravilnik in 35 odst. povišanje plač smo pa poročali že v »Ljudskem glasu« št. 12.

Iz tajništva »Zveze rudarjev« pa smo prejeli sledeče poročilo:

Mezdno gibanje rudarjev pri TPD

Zagorje, 15. decembra. V torek, dne 12. decembra t. l. se je vršila v prostorih Trboveljske premogokopne družbe v Ljubljani mezdna razprava med zastopniki delavstva in družbe, ki je obravnavala rudarske zahteve po povišanju plač radi vedno bolj naraščajoče draginje. Zahteve rudarjev so bile v glavnem sledeče: 1. Vse temeljne mezde se povišajo za 15 odst. 2. Iz doseženega odstotka poviška se naj določi osebna draginjska doklada na temeljne in akordne mezde in sicer za vse kategorije enako; novo povišanje naj stopi v veljavo s 1. novembrom t. l.

Na razpravi je družba odločno zanikala upravičenost zahteve delavstva po 15 odst. zvišanju temeljnih plač, češ, da draginja ni toliko porasla. Sklicevala se je na uradni indeks Narodne banke in pa na to, da je ona že letos v maju povišala plače svojim rudarjem za 4 odst., kar drugi rudniki niso storili. Delavska delegacija je ugovore družbe odločno pobijala, a vendar v polni meri ni mogla speti. Vendar njen napor ni bil zastonj. Znano je, da dela pri družbi največ rudarjev v akordu. Vsi ti so se bali, da bi znala družba izrabiti novo povišanje pri zelo kompliciranemu akordnemu sistemu tako, da bi bili akordanti oškodovani.

Po daljši razpravi je prišlo do sporazuma in je družba pristala na povišanje temeljne mezde III., IV. in V. kategorije, a na vse skupaj pa 8. odst. Na ta način so dosegle slednje tri kategorije 9,75 odst., a ostale najvišje pa le 8 odst. S tem, da se ta povišek izplača kot doklada na brutto zaslужek, je odpadla tudi vsaka bojazen, da bi bili akordanti na čem prikrajšani. To povišanje stopi v veljavo s 1. dec. t. l. V slučaju, da se draginja zopet dvigne za 6 točk po indeksu Narodne banke, imajo rudarji zopet pravico do zahtevne povišanja mezd. Povišek velja za približno 5000 rudarjev.

Mezdno gibanje rudarjev rudnika Pečovnik

Dne 30. novembra t. l. se je vršila v obratni pisarni rudnika Pečovnik ponovna mezdna razprava o delavskih zahtevah. Ob priliki zadnjih in sedanje mezdne razprave sta se pokazala dva temeljna vzroka, vsled katerih se je tudi ta mezdna razprava tako dolgo za-

vlačevala. Prvi je v tem, da je ta rudnik šele takorekoč v razvoju in ima uprava z njim velike investicijske izdatke, drugi pa največja brezbriznost med delavstvom samim. In vendar se je na tej razpravi dosegel uspeh, na katerega so organizirani rudarji lahko ponosni. Temeljna plača za kopača se je povišala za din 5, za učne kopače din 3, za vozače din 3 in za zunanje delavce din 2.50 na storjeni šiht. Zvišala se je tudi količina deputatnega premoga.

Mezdno gibanje rudarjev državnih rudnikov

Z ozirom na stalen porast draginje in nizke mezde, so rudarji drž. rudnikov sklenili, da se odpoje sedanji »Radni ugovor« in povišajo doklade na vse mezde za 30 odst. Zahtevajo tudi prevrstitev raznih kategorij in še drugo. Tozadevno je šla deputacija iz vseh državnih rudnikov dne 14. decembra k ministru za šume in rude v Beograd, da mu obrazloži nujnost rešitve delavskih zahtev.

MEŽICA — ČRNA

Tudi rudarji svinčenih rudnikov Mežica—Črna so pričeli z gibanjem za povišanje plač z ozirom na porast draginje. Dne 8. decembra so se sestali predstavniki vseh strokovnih organizacij in zaupniki II. skupine v svrhu sestave enotne spomenice za predložitev pod-

jetju. Upamo, da bo uprava rudnika v polni meri uvaževala predloge delavstva. Saj ravno ti delavci občutijo največjo draginjo v tem severnem kotu naše države, podjetje se pa tudi lahko ponaša z najboljšo konjunkturo.

Ostali rudniki

V Sloveniji je še precej malih rudnikov, v katerih so plače zelo nizke. Vzrok temu je relativno mala donosnost rudnikov in pa neorganiziranost rudarjev. Da se pa za te reveže vendar nekaj napravi, je zastopnik Zveze rudarjev Jugoslavije predlagal, da bi se za te rudarje sklicala posebna anketa na banski upravi, na katero bi se povabilo tudi predstavnik, odnosno lastnik teh rudnikov v svrhu povišanja mezd njihovim rudarjem. Ker do te ločene ankete na banski upravi ni prišlo, je načelstvo II. skupine zaprosilo rudarsko glavarstvo v Ljubljani, da skliče ono čimprej to anketo. Poudariti moramo, da so ti rudarji vsled draginje najbolj prizadeti in pomoči najbolj potrebni.

Kakor je iz pregleda razvidno, se razredne strokovne organizacije trudijo, da izboljšajo položaj slovenskega delavstva. Uspeh bo pa tem večji, čim enotnejši bomo.

Zato vsi v svobodne, razredne strokovne organizacije!

Vsem podružnicam in zaupnikom!

V zalogi imamo še par sto izvodov brošurice »Napad je odbiti!« Ker mora stvari, ki jih obravnava brošurica poznati prav vsak delavec, bomo poslali podružnicam, ki brošurice še niso naročile, sami po par izvodov. Te podružnice prosimo, da brošurico čim-

preje razprodajo in nam nakažejo denar. Cena brošurice je din 2, od vsakega izvoda ostane prodajalcu din 0.25.

Istotako pozivamo vse sodruge, ki so brošurico že naročili, da takoj obracunajo.

KONZORCIJ »DELAVCA«.

Pripravimo se na volitve obratnih zaupnikov!

V vsak obrat zaupnike svobodnih, razrednih strokovnih organizacij!

Po obstoječih zakonskih predpisih se morajo volitve obratnih zaupnikov vršiti meseca januarja vsakega leta. Ti predpisi so se do letos vedno upoštevali, letos pa so volitve vedno znova prestavljali, tako, da so se vršile šele v času od 15. julija do 15. avgusta.

Naše organizacije so vprašanju obratnih zaupnikov vedno posvečale veliko pozornost, ki jo ta institucija radi svoje važnosti tudi zasluži. Dobri obratni zaupniki lahko pridobe svojim sodelavcem ogromne koristi v materialnem in moralnem pogledu.

V materialnem s tem, da skrbe za korektno odnošaje med delavci in delodajalci, da sodelujejo pri pripravi in izdelavi kolektivnih pogodb, da pazijo, da se te pogodbe natančno izpolnjujejo, čuvajo nad izpolnjevanjem vseh predpisov socialne zakonodaje itd. V moralnem pa s tem, ker imajo po zakonu možnost, da vsaj deloma sodelujejo pri vodstvu podjetja in s svojim strokovnim znanjem in moštostjo vzbujajo pri podjetnikih spoštovanje. Pred delavci in pobijajo v njih mnenje, da so delavci le lena živina, ki škoduje interesom podjetja kjer le more. To mnenje, ki je bilo še pred desetletji povsod v polni veljavi, je ravno radi

delovanja obratnih zaupnikov med vsemi mislečimi podjetniki in v vsej javnosti izgubilo tla, ker so uvideli, da je delavcem tudi mnogo do tega, da podjetje dobro uspeva in da vladajo v njem urejene razmere.

Obratni zaupniki so torej velikanske važnosti. Radi tega ni čudno, da so se vsi reakcionarni krogi celih 5 let trdovratno in z uspehom upirali uveljavljenju zakonitih predpisov o obratnih zaupnikih. Svobodne strokovne organizacije so si morale v težkih bojih to priznanje šele priboriti. Svobodne strokovne organizacije so morale tudi vedno budno paziti, da se niso v institucijo obratnih zaupnikov vmešali interesi reakcionarnih, delavskemu razredu nasprotnih interesov. Poskusi teh krogov, da bi uničili in diskreditirali pomen te institucije so bili in so mnogoštevilni: To se jim do danes radi upora svobodnih strokovnih organizacij ni posrečilo.

Jasno je torej, da imajo obratni zaupniki svojo pravo veljavo le, če stoji za njimi organizirano delavstvo. — **Obratni zaupniki, katerih ne podpira sila organizacije, postanejo iz zaupnikov delavstva zaupniki podjetja.**

Zato mora vsak zaveden delavec mesec januar posvetiti za to, da bodo v njegovi tovarni izvoljeni zaupniki svobodnih strokovnih organizacij in pa za to, da se delavstvo v njegovi tovarni stoddstotno organizira.

Vse informacije o načinu volitev obratnih zaupnikov, kakor tudi ves za volitve potreben material se dobi pri Strokovni komisiji.

Pozivamo vse zavedne sodruge, da ves mesec januar posvetijo delu za volitve pravih, svobodnim strokovnim organizacijam pripadajočih zaupnikov in pa agitaciji za vstop v svobodne, razredne strokovne organizacije!

S tem delajo za svojo in za korist vsega delavskega razreda.

Beleške

SOVJETSKA NAROČILA ZA ČESKE TOVARNE

Sovjetska vlada je dala mnogim češkim podjetjem velika naročila in poslala v ta podjetja svoje zastopnike, ki nadzorujejo naročena dela. Pri naročilih škodovi tovarni so morali Rusi dobaviti tudi potrebni baker, poslali pa so z njim celo komisijo, ki strogo pazi, da bi se baker porabil samo za sovjetska naročila. Člani teh komisij so povsod navezali stike z delavstvom in, kakor vse kaže, so odnošaji med delavci in komisarji zelo pristrčni. Nemški nacionalci so v Pragi in po drugih čeških mestih ustanovili kakih 150 tečajev za učenje ruščine. Nekatero tovarne, ki sicer nimajo ruskih naročil, so dobile nalog, naj svoje izdelke opremijo z etiketami v ruščini. Tako izdelujeta tvrdki Sana in Kubin v Ouvalih margarino in jo opremljata z ruskimi napisi. Prisotnost raznih sovjetskih komisij, kojih člani se pojavljajo vedno v uniformah, je spočetka vzbujala splošno pozornost, sedaj pa so ti pojavi nekaj običajnega in niso več nikaka senzacija.

(Jutro, 15. XII. 1939.)

SPORAZUM IN DEMOKRACIJA

Beograjski vseučiliški profesor dr. Mihajlo Ilić razpravlja v svojem tedniku »Napred« o potrebi čimprejšnje obnove demokracije. — Dr. Ilić obžaluje, da je prišlo do sklenitve sporazuma pred obnovo demokracije, kar je pač pripisati izrednim prilikam, v katerih sedaj živimo. Med drugim piše:

»Toda odgovorni činitelji morajo računati s tem, da si ni mogoče zamisliti uspešne izvedbe sporazuma brez obnove demokracije. Sporazum brez obnove demokracije je v naprej obsojen na polom. Sporazum in demokracija sta med seboj neporušno povezana in si ni mogoče pri nas več zamišljati enega brez drugega. Ako nismo dobili demokracije že istočasno s podpisom sporazuma, je sedaj tem bolj nujno, da jo dobimo čim prej. Dejstvo je, da je samo demokracija v stanju izvesti sporazum v celoti ter interese celote spraviti v sklad z interesi posameznih delov naroda in države.«

DE LAVKA

Delovne žene v borbi za volilno pravico

Delovne žene Slovenije dobro vedo, da je njihova borba za enakopravnost tesno povezana z borbo vsega delavskega razreda in da bo delovna žena enakopravna šele takrat, kadar se bo tudi delavski razred osvobodil svojih izkoriščevalcev. Prvi korak v dosegu enakopravnosti žene pa je zahteva po splošni, tajni in enaki volilni pravici tako za žene, kot za moške.

Splošna Jugoslovanska ženska zveza je sklicala v nedeljo, dne 10. t. m. shod, ki naj izrazi zahtevo žen po volilni pravici. Na tem shodu je govorila v imenu organiziranih delavk tudi naša zastopnica s. Angela Dovčeva.

Njen govor je žel največ pritrjevanja in to nam je bilo v dokaz, da je naša zastopnica govorila delavskim ženam iz srca in da so njene zahteve res zahteve delovnih žen, za katere se bodo borile in tudi zmagale.

S. Dovčeva je izvajala:

Pozdravljam današnje zborovanje v imenu delavskih žen.

Posebno pozdravljam skupen nastop vseh, ki se bore za državljansko in politično enakopravnost.

Več desetletij je že minulo, odkar je žena primorana da gre za zaslužkom v tovarni in v razne stroke. S tem se je položaj delavke v družbi spremenil.

Sprva, ko je žena vstopila v proizvodnjo, so jo moški smatrali za konkurentko in so se borili proti njej. S tekmovanjem delavca in delavke so pa začele padati mezde. Pri tem so delavci spoznali, da niso na pravi poti, ker je njihov boj drugega proti drugemu koristil samo delodajalcu. Prav ta izkušnja nas je pa privedla do skupne borbe za izboljšanje našega položaja. In ravno pri tem so spoznali naši moški tovariši, da smo me žene prav tako sposobne kakor za delo v tovarni, tako tudi v borbi za naše socialne pravice.

Zato pa danes delavci niso proti enakopravnosti žene, pač pa so proti njej tisti, ki izkoriščajo neenakopravnost za svoj dobiček.

Položaj današnje delavke je zelo težak, ker nam je naloženih nešteto dolžnosti. Poleg tega, da delamo v tovarni in delavnici, moramo vršiti dolžnosti gospodinje, matere in žene.

Morda od vseh žen najbolj občutimo delavske žene, da imamo samo dolžnosti, temeljnih državljskih pravic nam pa ne priznajo. Kljub temu, da imamo socialno zakonodajo, ki naj ščiti delavsko ženo, se ta zaščita ne izvaja. Zakoni so ostali mrtve črke na papirju. Posebno ni zaščiten delavka kot mati. Skoraj v vseh tovarnah mečejo delavke-porodnice na cesto, kjer se znajdejo brez sredstev, same z otrokom. Delavska mati mora za čas svoje zaposlitve v tovarni puščati otroke same brez vsakega nadzorstva, kajti sedanja zavetišča, kjer so, niti od daleč ne zadostujejo za vse otroke. Tudi nam delavskim ženam ni vseeno, če naši otroci ostanejo brez vsake vzgoje, ker to ni niti v korist nam, niti družbi.

Delavka pa tudi pri delu ni zaščiten. Naš

delovni čas ni določen, zato delamo večkrat do izčrpanosti. Tudi smo delavke za isto delo slabše plačane kot naši moški tovariši. Še danes imamo v Sloveniji nešteto obratov, ki plačujejo delavke globoko pod določbami uredbe o minimalnih mezdah, celo po din 1.50 na uro.

Še danes v mnogih obratih zaposlujejo žene tudi pri nočnem delu.

Takemu stanju moramo napraviti konec. Nič več nočemo samo dolžnosti, ampak hočemo tudi pravice.

Zato danes, ko se v naši državi snujejo novi zakoni, ne moremo in ne smemo držati križem rok.

Me žene predstavljamo polovico naroda in če je polovica naroda brez pravic, se ne more govoriti o demokraciji, tudi če bi se vse ostalo javno življenje postavilo na demokratične temelje.

Nekateri dokazujejo, da žene nismo za politično življenje, ali to ni resnica. Če smo sposobne, da vršimo vsa dela kakor moški, smo tudi sposobne, da urejamo ostalo življenje.

Me zahtevamo volilno pravico:

ker hočemo sodelovati tam, kjer se odloča o naši bodočnosti;

ker nam ni vseeno, kakšni zakoni bodo urejali naše življenje;

ker nam ni vseeno, ali je vojna ali mir; in ker nam ni vseeno, ali vlada demokracija ali diktatura.

Zahtevamo:

človeka vredno oskrbo za vsakega otroka, ki smo mu dale življenje;

za enako delo enako plačilo;

graditev novih higijenično urejenih delavskih stanovanj s pomočjo javnih sredstev;

novе šole, otroška zavetišča in bolnice;

zahtevamo popolno demokratizacijo javnega življenja, predvsem v naših delavskih ustanovah, okrožnih uradih za zavarovanje delavcev, v delavskih zbornicah in posredovalnicah za delo;

zahtevamo 40-urno tedensko delo.

Prvi korak do uresničenja teh zahtev pa je pridobitev volilne pravice s tajnim glasovanjem. Zato je treba, da se vse žene, delavke in kmečke žene, skupno z delavskim razredom borimo za volilno pravico. S skupnim nastopanjem v borbi za državljansko in politično enakopravnost se moramo osvoboditi varuštva nad nami.

Zato pa v boj za politično enakopravnost vseh žen.

V boj za mir, v boj proti vojni ter za pravo ljudsko demokracijo in svobodo vseh narodov.

Borbo za volilno pravico delovnih žen šta pozdravili in se z njo solidarizirali tudi Socialistična stranka Jugoslavije in Zveza delovnega ljudstva.

Zaščita žene-delavke v naši socialni zakonodaji

Nezdrava, težavna in nevarna dela

Pri vsakdanjem delu sta delavka in delavec izpostavljeni neštetim nevarnostim za svoje telo in življenje. Skoro dnevno čitamo v časopisju o nesrečah, ki se gode ali ob uporabljanju strojev, ali v obratih, ki so proti ugodam preslabo zavarovani ali o onih nesrečah, ki se gode zaradi nečloveške naglice, ki jo zahteva produkcija sodobne industrije in ki se največje pripisujejo delavčevi nepredvidnosti. Ni pa v časopisih vesti o vseh tistih posledicah, ki jih povzroča trajno opravljanje pretežkih del ali pa trajno vdihavanje strupenih plinov, nečistega, prašnega zraka, dima. Kajti posledice teh vplivov, ki izpodjedajo delavčevo telo, se ne pokažejo trenutno, niti ne pokvarijo vidnega dela telesa, temveč izpodkopavajo telesno moč nevidno, trdovratno in uspešno, da na koncu obnemogli delavec skoro sam ne ve, zakaj je z njegovimi močmi pri kraju.

Vsak dan prinaša nove tehnične izsledke in nove izume, ki jih spretni podjetniki takoj uresničijo v življenje. Pri tem se pa nihče ne vpraša, kdo in koliko bo imel koristi od predmeta, ker je za podjetje važna le cena, ki jo bo za predmet mogoče dobiti. Prav danes nemara ne bo odveč, če znova pomislimo na ti-soče tovarn vojnega materiala na svetu, ki

že za izdelavo tega materiala požirajo neprecenljive sile milijonov delavcev. Ljudem pa manjka hrane, jim manjkata zdravje in sreča. Ne bolnic, ne zdravilišč, ne zdravih stanovanj, ne dobrih kuhinj, — ljudje grade kanone.

Kakšen vpliv bo imelo delo po raznih novih načrtih in novih iznajdbah na delavčevo zdravje, ni mogoče takoj ugotoviti. Za to je potrebna dolga doba človeškega dela na vsaki novi stvari, preden začno bolniški uradi znanostni vedno več primerov obolenj določene vrste. Vsako novo tehnično odkritje premotrijo znanstveniki z vseh strani. Le zdravnikov ni nikdar poleg, da bi povedali, kakšne posledice bo imelo izdelovanje določenega predmeta na delavčevo zdravje in življenje. Posledice mora pokazati šele delavec sam s svojimi obolenji vseh mogočih vrst.

Zakaj ščitijo zakoni ženo pred nekaterimi nevarnostmi še posebej, drugače kot moža? V uvodu mednarodnega dogovora o zaščiti ženi in otrok pred zastrupljenji s svincem čitamo izrečno, da je treba zaščititi ženo pred temi zastrupljenji »zaradi nevarnosti, ki jih

to predstavlja za žene kot matere«. Torej predvsem zaščita materinstva, bodočega državnega naraščaja in šele nato zaščita žene kot take. Vendar je res, da žena že samo zaradi svojega telesnega sestava potrebuje nekaj več zaščite kot mož. To predvsem zato, ker ima za težka dela (dviganje, nošenje) brez dvoma manj moči od moža in če v takih primerih svojo silo preveč izrablja, ima to nujno slabe posledice na njene notranje organe. Na drugi strani pa so nekateri njeni organi tudi bolj izpostavljeni in občutljivi za razna zastrupljenja. Zato more biti žena pravilno zaščitena le takrat, kadar jo zakon ščiti vse življenje, ne samo v dobi materinstva.

Izmed nezdravih del, so se izkazala kot najbolj škodljiva ona, ki imajo za posledico zastrupljenja s svincem in svinčnimi barvami, ki povzročajo huda črevesna obolenja. Države so že večkrat skušale z mednarodnimi dogovori ali z notranjimi uredbami omejiti zle posledice dela s svincem. Vendar se jim delo s svincem v nekaterih industrijah zdi še vedno neobhodno potrebno, zato zaposlujejo tam samo moške stare nad 18 let, ki morajo takoj k zdravniku, čim se pokažejo prvi znaki obolenja. Preje pa ti možje niso posebej zaščiteni, niti nimajo skrajšanega delovnega časa in lahko delajo prav tako kot vsi drugi dotle, dokler ne zbolijo.

Za žene je bilo že l. 1921, pri nas določeno, da ne smejo biti zaposlene v podjetjih, ki delajo s svincem. Isto prepoved je ponovila uredba iz l. 1931. Tudi je zabranjeno ženam delo pri topljenju in pihanju stekla in delo v tiskarskih podjetjih, kjer pa so žene vseeno lahko zaposlene pri onih delih, ki niso izrecno pod vplivom svina.

Glede težavnih del je izšel l. 1935. mednarodni dogovor o prepovedi dela ženam v rudokopih pod zemljo. Nekateri države imajo v svojih zakonih določeno najvišjo težo za bremena, ki naj jih žena dviga, nosi ali poriva (Francija, Anglija, Italija, Madžarska, Sovj. Rusija, Mehika, Kuba). Druge države zopet štejejo med težavna dela vsa ona, kjer žena mnogo stoji in določajo z zakoni, da mora podjetnik postaviti sedeže, ali v obratovalnice same, kjer se bodo žene lahko odpočivale, ko bo delo to dopustilo, ali pa izven obratovalnic, kjer se bodo lahko odpočivale po določenih delovnih presledkih. Večinoma veljajo take odredbe tudi za moške.

K nevarnim delom štejemo vsako delo v neposredni bližini strojev (mazanje, čiščenje, popraviljanje). Ker so žene nosile preje dolge lase in bolj široka oblačila, so bile za taka dela umestne odredbe, ki so predpisovale ozka oblačila in posebne kape, s katerimi naj si žene pokrijejo lase. Danes te odredbe skoro nimajo več praktičnega pomena. Pri nas imamo tak predpis še izza 1921. leta.

Delavski tisk zastopa tvoje interese!

Iz tovarn in delavnic

LESNO DELAVSTVO — DUPLICA

V zadnjem času so pokrenile strokovne organizacije v podjetju Remec & Co. na Duplici akcijo za zvišanje plač. Tu v tem podjetju so plače kljub vsem predpisom še na nizki stopnji. Strokovne organizacije imajo dela vedno čez glavo, isto tudi obratni zaupniki, kjer je treba za vsakega delavca ali delavko posebej posredovati za razne nereda, ki se v tem podjetju dogajajo, kljub temu, da je velik uradniški aparat v delu.

Prejšnjo soboto, dne 9. t. m. se je vršila razprava za 25 odst. zvišanje plač. Seveda se je ob tej priliki obravnavalo še mnogo drugih perečih vprašanih, prav posebno dela izven tovarne, to je vprašanje dnevnic za one, ki gredo po raznih krajih na montažo.

Posebno pereče pa je vprašanje zaposlitve poročenih delavk. Mi smo prav gotovo za to, da naj bi moški zaslužili v tovarni toliko, da bi se mogle ženske posvetiti družini in gospodinjstvu. Da pa je to pri plači, ki jo daje podjetje (za moškega 750 din na mesec) nemogoče, je jasno. Tu je mnogo delavcev, ki nimajo drugega kot to skromno plačo, potrebna pa seveda mnogo več. Zato je tu tudi mnogo tuberkuloznih in drugih obolenj.

Podjetje odklanja povišanje plač, češ, da mora svoje izdelke prodajati po starih cenah, kar pa ne drži. Hoče še celo to, da bi organizacije skušale voditi seznam cen konkurenčnega podjetja v Varaždinu. Lesno delavstvo tovarne Remec naj čaka, da bo to podjetje zmožno konkurence drugim, potem šele bi to milostno za par procentov zvišalo plačo.

Delavstvo, zbrano na svojem sestanku, je to početje obsodilo ter soglasno sklenilo, da od svojih zahtev ne popusti. Centrale naj takoj pokrenejo akcijo, da se vrši razprava na okrajnem načelstvu. Delavstvo je enotno in se zaveda, da je njegova borba upravičena in jo je pripravljeno izvesti do končne zmage z vsemi sredstvi.

KOVINARJI — ŠTORE

Draginjno, ki je nastopila, občuti tudi štorovsko delavstvo, posebno delavstvo zaposleno v železarni, ki ima že itak mizerne plače. Poročali smo že, da se to delavstvo nahaja v meznem gibanju in da to gibanje vodi SMRJ. Vršila so se že pogajanja, ki pa niso prinesla zaželenega uspeha. Zakaj? V železarni je zaupniški zbor II. rudarske zadruga, ki ima tudi svoj obratni sporazum. Ker je delavstvo uvidelo, da obratni sporazum ne more nuditi delavstvu tega, kar mu nudi kolektivna pogodba, se je organiziralo in zahtevalo od načelnika II. skupine odpoved tega sporazuma. Načelnik je res ugodil delavskim zahtevam, toda le za 14 dni, ker se je po 14. dneh vršila zaupna seja proti povabilu pod predsedstvom načelnika II. skupine, na kateri se je izglasovalo podaljšanje obratnega sporazuma in to proti volji delavstva. Delavci v Štorah smo prišli do prepričanja, da se današnje vodstvo II. rud. skup. ne ozira na zahteve delavstva, temveč dela izrecno po direktivah Rudarskega glavarstva in če le more skoči de-

lavstvu v hrbet. To lahko trdimo mi v Štorah, ker je skušal g. Pliberšek, načel. II. rud. skup. izpodriniti kovinarsko organizacijo s tem, da je na lastno pest pred par dnevi interveniral v Železarni Štore, ne da bi ga kdo poklical in bi bil pristal tudi na najmanjše ugodnosti. Toda podjetje mu je celo to odklonilo. Kako je pri nas osamljen, se vidi po tem, da njegov glavni zaupnik s. Zelič ni hotel z njim na razpravo v tovarno. Morebiti se bo kdo našel in rekel, da se znamo samo kregati med sabo. Toda mi vemo samo eno: če bi v železarni nikdar ne bilo II. skupine, bi to delavstvo že zdavnaj uživalo zahtevane pravice. Mislimo, da smo dovolj zreli in da si bomo znali sami omejiti izkoriščanje od strani podjetja. Sodrug držite se organizacije, ako hočete sebi in svojim družinam dobro!

V. K.

MEZDNO GIBANJE GUŠTANJSKIH KOVINARJEV

Zborovanje guštanjskih kovinarjev, ki je bilo sklicano za 10. decembra v »Sokolski dom«, je bilo sijajno obiskano. Zborovanju je predsedoval predsednik podružnica SMRJ s. Verčko, navzoča pa sta bila tudi tajnik SMRJ s. Šovljanski in predstavnik JSZ. Zaupniki so poročali o poteku svojih intervencij pri ravnateljstvu radi zvišanja mezd. Intervencije pa so ostale brezuspešne. Nato je povzel besedo s. Šovljanski, ki je v enournem govoru prikazal položaj delavstva v zvezi z naraščajočo draginjno, kakor tudi pomen organizacije v današnjih časih, pozivajoč sodruge, da se še bolj strnejo v vrstah svoje svobodne strokovne organizacije, ker edino organizirani si lahko priborimo večji košček kruha, več svobode, več pravice. Nato je zborovanje sklenilo, da se zahteva 25 odstotno povišanje temeljnih in akordnih mezd in da se to sporoči tudi ravnateljstvu po predstavnikih organizacij in delavskih zaupnikih. Nadalje so zborovalci sklenili, da se intervenira za čim prejšnjo razpravo. Tudi ravnatelj je pristal na pogajanja, katera bošta vodila SMRJ in JSZ. Nadalje je radi političnih stvari odpuščeni delavec soodr. Vauče sprejet nazaj v službo.

Gori imenovane svobodne strokovne organizacije so takoj pismeno vložile zahteve delavstva in zahtevale razpravo, ki naj bi se vršila dne 18. t. m. Toda ravnateljstvo tovarne se je med tem časom premislilo in odgovorilo negativno, oziroma, da ne more pristati na zvišanje plač. Strokovne organizacije so takoj napravile vlogo na okrajno glavarstvo in zahtevale, da isto razpiše razpravo.

Delavstvo je složno in stoji kot en mož za svojimi meznimi zahtevami, ki so docela upravičene.

Kovinarji, v slogi je rešitev!

MEZDNO GIBANJE PAPIRNICARJEV (SDSZ) IZ VEVC

Draginjnski val se tudi vevškega delavstva ni izognil.

Zato se je delavstvo zbralo na zborovanju dne 26. novembra, kjer se je ugotovilo, da so cene življenjskim potrebščinam v stalnem po-

rastu. Raznovrstni indeksi ugotavljajo porast cen od 15 odst. naprej, za naše razmere in potrebe pa so najbolj pravi indeks naše nakupne knjižice, iz katerih se da ugotoviti naša letna bilanca, ki pa je stalno pasivna. Zakaj? Zato, ker premalo zaslužimo! Kar poglejmo podjetje, kako se razvija, kako napreduje, kako je njegova bilanca aktivna. Zakaj? Zato, ker so gg. delničarji enotni, vse vodi ena sama želja, želja po čim večjem dobičku, njih ne vodijo ne verske, ne politične stranke, ampak gospodarske, zato so v svojih nastopih vselej in povsod enotni. Mi pa se prerekamo in očitamo eden drugemu: ti si črn, oni je rdeč, tretji zelen, vsi pa imamo enake želje in potrebe. Zaradi teh prekanj in stremljenj pa vsi trpimo svojo gospodarsko škodo in zato so naše bilance pasivne in porazne.

Na tem zborovanju se je ugotovilo po naših nakupnih knjižicah, da so se cene življenjskim potrebščinam dvignile od začetka leta 1937, ko smo podpisali zadnjo pogodbo, za preko 30 odst. Z njo smo po trimesečni stavki izgubili na urnih mezdah $7\frac{1}{2}$ odst., znižali pa so se tudi akordi in premije, tako, da je dejanska izguba znašala ca. 10 odst. Na podlagi teh ugotovitev je delavstvo postavilo zahtevo po 18—25 odst. zvišanju plač ter nekaterih prekatégorizacijah, ureditev dopustov ter stanovanjsko doklado. Te zahteve so bile takoj naslednji dan predložene podjetju. Naslednje dni so se začeli razgovori in sicer prvi 11. decembra, drugi pa 14. decembra. Uspeh teh razgovorov pa je zelo malenkosten in se vsled porasta draginje zvišajo prejemki delavstva za din 5.50 na uro v obliki draginjskih doklad, delna prekatégorizacija se izvrši, ne sme pa presegati vsote din 6000 mesečno, o ureditvi dopustov se ni govorilo, ker ni čas za to, stanovanjska doklada je ostala s pripombo, da se stanovanja niso podražila.

Položaj je danes sledeči: Dne 3. marca 1937 smo podpisali pogodbo, ki je od nas zahtevala okrog 10 odst. žrtve, draginja je med tem narastla po naših nakupnih knjižicah za okrog 30 odst., sedanjí uspeh pa znaša okrog 10 odst. Torej se nam je vrnila le izguba iz leta 1937, vsled porasta cen življenjskih potrebščin pa nismo še ničesar dobili, ampak si bomo morali še priboriti.

Ker je bil uspeh v tem mezdnem gibanju tako malenkosten, je bilo za dne 17. decembra sklicano ponovno zborovanje vsega delavstva, na katerem se je poročalo o uspehu oz. o neuspehu. Delavstvo je ogorčeno in s protestom sprejelo to, kar se je doseglo ter ponovno protestiralo proti takšnemu malenkostnemu reševanju življenjskega vprašanja ter sklenilo, da gre ponovno v borbo za doseg svojih ciljev. Tudi delavski razred, ki je stebber države, hoče živeti! Kakor hočemo pošteno delati, tako hočemo tudi pošteno živeti! In če moramo vsi skupaj v vsakem obratu, pri vsakem delu, dati 100 odst. svojo energijo na razpolago svojemu delodajalcu, imamo tudi pravico, in ne samo pravico, ampak tudi dolžnost zahtevati 100 odst. plačilo, da nadomestimo izgubljeno energijo, kajti od nas bodo tudi še jutri in pojutrišnjem zahtevali, da damo svojo energijo 100 odst. na razpolago.

Prosveta in razvedrilo

PROSVETNO IN VZGOJNO DELO

Strokovne organizacije so se resno poprijele prosvetnega dela med delavstvom po tovarnah in delavnicah. Poleg dela na strokovnem polju za izboljšanje gospodarskega in socialnega položaja delavstva so z velikim veseljem na delu, da omogočijo delavstvu izobrazbo.

Podružnice so danes živa ognjišča. Delavstvo je pričelo z zanimanjem slediti delu strokovnih organizacij in akcijam, ki so posvečene gospodarskemu in socialnemu izboljšanju in istočasno tudi prosvetnemu in vzgojnemu prebujenju delavstva.

Podružnični funkcionarji in zaupniki so pričeli s tekmovanjem, katera podružnica bo priredila več predavanj in na ta način omogočila delavstvu več izobrazbe in pouka.

V izobrazbi je moč! To naj bo gonilna sila vseh podružnic.

Seveda pa morajo polagati podružnice vso pozornost, da bodo vsa bodoča predavanja dobro pripravljena in organizirana. Ne smemo prezreti nobenega ukrepa, ki vodi k uspehu.

Predavanja je treba organizirati po točnem načrtu.

Glavna naloga funkcionarjev pa je, da je delavstvo tovarne ali celega kraja sto odstotno obveščeno.

Agitacija za predavanje mora biti vabljiva in privlačna. Za vsako predavanje se mora posebej zainteresirati delavstvo tako, da bodo prostori vedno polni poslušalcev.

Vstopnina je tako majhna, da ne sme biti za vzrok izostanka. Načela, da se prosvetna akcija krije z lastnimi dohodki, ne smemo in ne moremo opustiti.

V zadnji številki »Ljudskega glasu« smo sporočili, da so naročeni novi filmi. Po dopisih, ki smo jih sprejeli vidimo, da smo dobro pogodili. Vsem podružnicam, ki so se zanimale, sporočamo, da jih bomo takoj obvestili, ko prejmemo predavanja.

Vsem podružnicam S. D. S. Z. J. smo razposlali naročilnico za predavanja. Če katera podružnica katerekoli zveze ni prejela dopisa, naj nujno urgira.

Do danes je bilo prirejenih 32 predavanj. Veseli nas, da so bila vsa lepo organizirana in dobro obiskana. — Sodružji, le pridno po tej poti naprej! Uspehi in dobre posledice tega prosvetnega dela se že kažejo.

Po tovarnah in delavnicah se že opazi večje zanimanje za svobodne strokovne organizacije. Na ta način postajajo naše strokovne organizacije zopet mogočen in resen faktor v delavskem gibanju. Naloga funkcionarjev je, da postanejo strokovne organizacije močan in respektiran instrument delavskega razreda.

Duhovna hrana našega prosvetnega dela naj pripomore do še večje zavednosti in prostovoljne, toda jeklene discipline.

in če jo ne bomo nadomestili, bomo šli v prerani grob, kot jih je šlo že mnogo pred nami.

Zavednost, red in disciplina so predpogoji za doseg cilja, ki ga imajo svobodne strokovne organizacije.

Predavateljski krožek se bo sestel radi praznikov šele po Novem letu. Sodruge in sodružice, kakor tudi predavatelje bomo obvestili pismeno.

O Kavkazu smo imeli že pri par podružnicah predavanja. Vsebina tega predavanja je tako zanimiva, da smo se odločili napisati par vrstic, da s tem zainteresiramo še ostale podružnice in včlanjeno delavstvo.

Tisočletja je že Kavkaz ogromni naravni zid in skoro neprehodna ovira, ki loči Azijo od Evrope. Kavkaz se razprostira med Črnim in Kaspiškim morjem ter je dežela stoterih narodov in plemen. Življenje in običaji so nam tako tuji in nerazumljivi, da se slišijo kot bajke in čudeži.

Kavkaz se nam še danes predstavlja kot pravljica dežela. Temne skrivnosti obdajajo nedostopne vrhove, neraziskani in skoro nepoznani narodi bivajo med težko dostopnimi dolinicami, prepadi in pobočji gora, ki so stalno pokrite z večnim snegom in ledom.

Kavkaz, dežela čudes in nasprotij hrani neizmerna prirodna bogastva. Zlato, drago kamenje, nafta je tu doma. V Darjalju ob reki Terek je polno srebra. Železa, bakra, premoga, žvepla, cinka in joda je v taki obilici, da si tega ne moremo predstavljati.

Vse to in še mnogo drugih zanimivih stvari boste slišali in videli na predavanju o Kavkazu.

DRUGI »BAKU«

gradi na svojem ozemlju med Volgo in Uralom Sovjetska Rusija, ki bo dajal letno 4, pozneje pa 7 milijonov ton nafte.

Med Uralom in Volgo bodo napravili, oziroma že grade drugo največjo petrolejsko bazo. Po mnenju strokovnjakov je v tem širokem pasu med Volgo in Uralom večje bogastvo nafte kakor ga imajo Združene države Amerike, kojih rezerve so cenjene na skoro 2 milijardi ton.

V letu 1938 so pridobili v tem drugem »Baku« že tako količino nafte, ki zasluži vso pozornost, to je 1 milijon 300 tisoč ton.

Izgradnja nove baze nafte med Uralom in Volgo je zapopadna v programu tretje petletke in to tako, da bo letna proizvodnja 7 milijonov ton.

Ruska vlada ocenjuje te izgleda zelo povoljno in bo votirala nič manj kakor 2 milijardi rubljev, da se ravnina med Volgo in Uralom spremeni v bogat industrijski okraj.

Predavanje o nafli, ki bo v kratkem na programu, bo zelo aktualno za delavstvo z ozirom na današnja dogajanja po svetu.

OBVESTILO

V zadevi predavanj prosimo vse organizacije, da naslavljajo svoje dopise izključno na **Splošno delavsko strokovno zvezo Jugoslavije, prosvetni odsek v Ljubljani, poštni predal 290.**